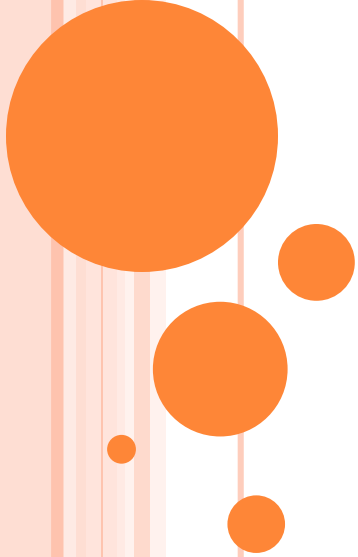


KADIN SAĞLIĞINDA ETİK KONULAR



İÇİNDEKİLER

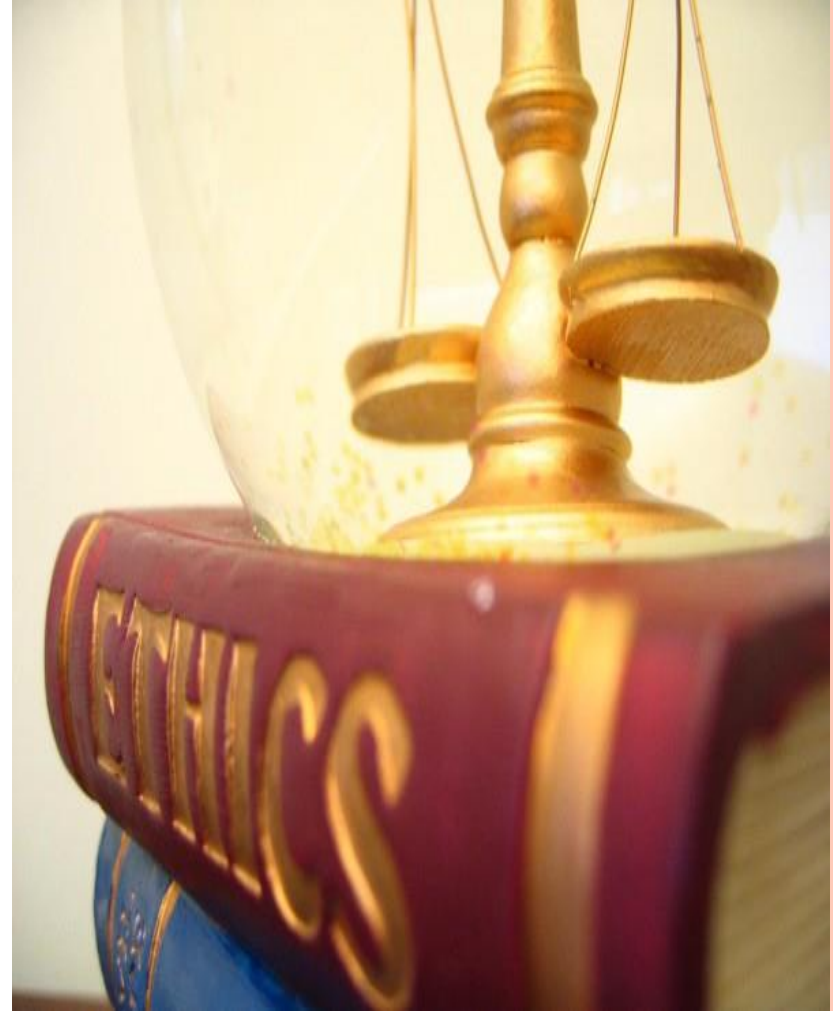
- ❖ Etik nedir?
- ❖ Üreme sağlığı ve etik
- ❖ Jinekolojik muayene ve etik
- ❖ Yardımcı üreme teknikleri ve etik
- ❖ Kürtaj ve etik
- ❖ Etik açısından kadına yönelik şiddet ve cinsel taciz



ETİK NEDİR???

Etik kavramı ,Yunanca 'ETHOS' sözcüğünden türetilen 'davranış biçimini ifade eden karakter' anlamına gelir ve "ahlaki değerler statüsü"olarak tanımlanır.

Etik,bir eylemi ahlaki açıdan iyi bir eylem yapan niteliksel durumu sormaktadır ve bu bağlamda ahlak ,iyi,ödev,gereklilik, vb. kavramları ele almaktadır.



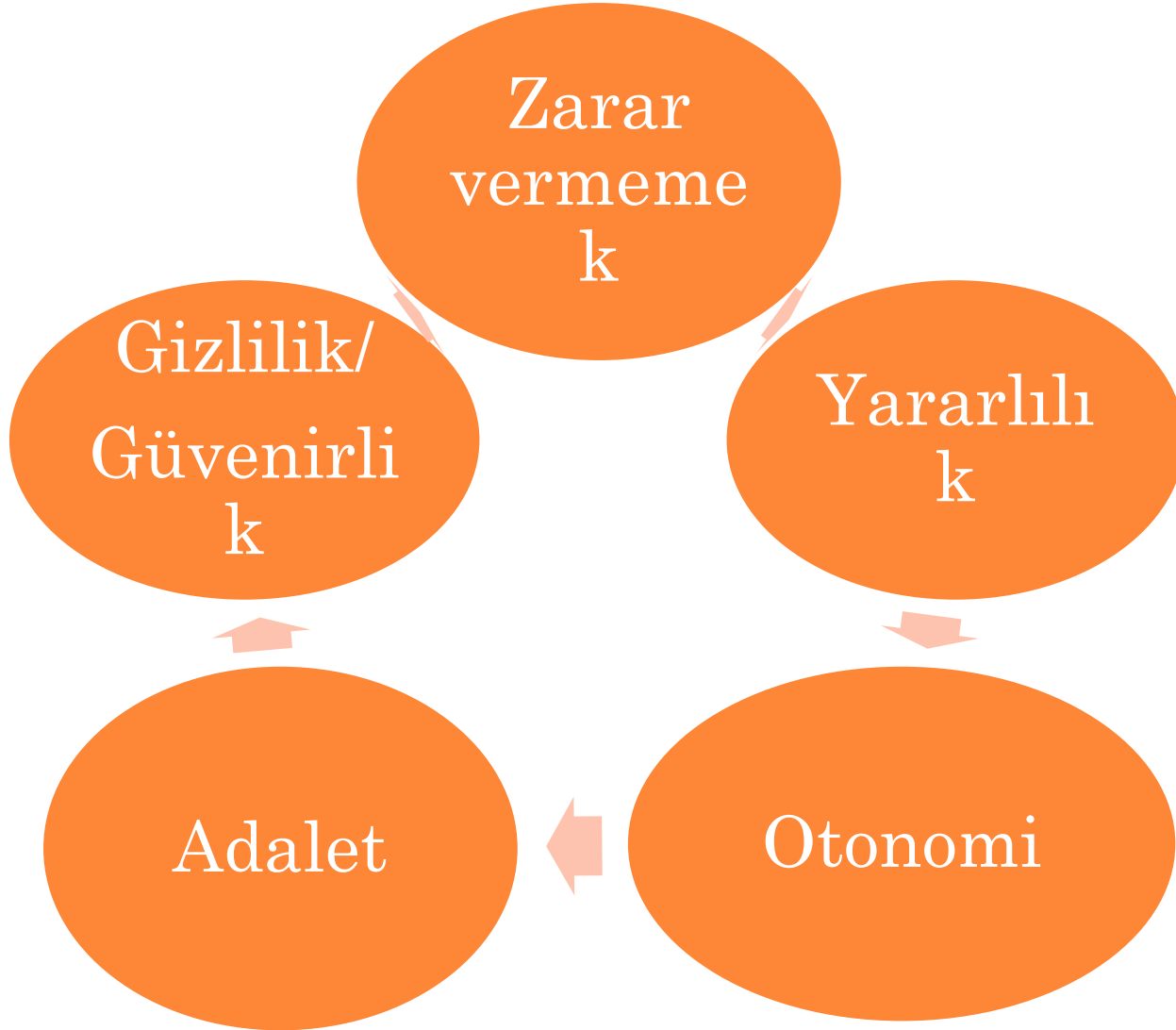
TIBBİ ETİK

Tıbbi etik, tıp ve teknoloji alanında ortaya çıkan gelişmelerine ve bunlara ,bağlı olan bilimsel sonuçların etik düzlemde meydana getirdiği kapsamlı sonuçların irdelenmesi üzerinden gelişen etik alanıdır.

Tıbbi etikte farklı sorunlara farklı çözüm yolları bulunurken uyulması gereken temel ilkeler vardır .



ETİK İLKELER



Son yıllarda bilim ve teknoloji alanında inanılmaz bir ilerleme görülmektedir.Özellikle klonlama ,embrio deneyleri,DNA yapısı üzerinde ve genetik alanda çalışmalar yapılmaktadır .Tüm bu bilimsel çalışmalar toplumun değerlerini etkilemekte ve etik sorunların yaşanmasına neden olmaktadır.Bu nedenle doğum ve kadın sağlığı etik ikilemlerin en yoğun yaşandığı ve zaman zaman çatışmaya düşülen bir alandır.



Üreme sağlığı alanı kapsamında ele alınan ve önemli etik yönleride bulunan konular arasında kadının doğurma hakkı,kürtaj,etkili doğum kontrol yöntemi araştırmaları ,anne karnında cinsiyetin belirlenmesi,kısırlık tedavilerinin gerekliliği ,yardımcı üreme tekniklerinin ahlaki boyutu,sperm bankaları ,taşıyıcı annelik,cinsiyet temelli şiddet uygulamaları gibi oldukça geniş kapsamlı ve çeşitlilik gösteren sorunlar bulunmaktadır.



ÜREME SAĞLIĞI VE ETİK

'Üreme sağlığı' kavramı , insanların doyurucu ve güvenli bir cinsel yaşamları; üreme yetenekleri; bu yetenekleri ne zaman ne sıklıkla kullanıp kullanmayacakları konusunda karar verme özgürlükleri olarak tanımlanabilir.



Üreme sağlığı konusunda mutlaka ele alınması gereken konular; kadının doğurma özgürlüğünden, kürtaj hakkına; ergen cinselliğine; sağlıksız düşükler, annenin hastalıkları ve anne ölümleri;



HIV AIDS gibi cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara; üremeye yardımcı tedavi yöntemlerine, cinsiyet temelli şiddet uygulamaları gibi oldukça geniş ve çeşitlilik gösteren bir sorun kümesi olarak özetlenebilir.



Ülkemizde üreme sağlığını ilgilendiren ahlaki değer sorunları içerisinde de, kadınların fiziksel ruhsal ve psikolojik açılardan oldukça zedeleyen; özellikle cinsiyet temelli bir şiddet uygulaması olarak da değerlendirilen konu, kızlık zarı incelemesidir.



Bu uygulama sırasında hekim kadının ruhsal veya fiziksel patolojisini değil, toplum tarafından olması beklenen bir durumun belirlenmesi için, bilimsel bilgilerinden yararlanan bilirkişi konumundadır.

Her ne gerekçe ile olursa olsun, kadına böyle bir uygulama yapılması onun özgür düşünebilmesini ortadan kaldırır. Bu nedenle hemen her durumda, ahlaki açıdan kadının böyle bir incelemeye baskı altında kalmadan gerçekten izin verdiği söylenemez.



Özerkliğin oluşmadığı durumlarda kızlık zarı incelemesi eğer sağlığı tehdit eden bir durum söz konusu değilse **kadının ruhsal ve bedensel bütünlüğünü bozduğu için etik dışıdır. Sorumlu hekim bu davranışı incelemeyi reddetmektedir."**



JİNEKOLOJİK MUAYENE VE ETİK

Doğum ve kadın sağlığı alanındaki bir takım uygulamalarda etik problemlerle sık karşılaşılmaktadır. Bunlardan en çok bilineni kadın sağlığı için çok önemli olan jinekolojik muayenedir.



Jinekolojik muayene, kadınların mahrem bölgesi olan genital bölgenin ve genital organların gözlenmesini ve ellenmesini içerdiğinden diğer tıbbi muayenelere göre etik açıdan daha fazla önem taşıdığı bir gerçektir.



Jinekolojik muayenede kadının mahremiyetine saygı gösterilmesi zorunludur. Kadının muayene odasına alınmasından muayenesinin bitimine kadar soyunması, masaya alınması, giyinmesi sırasında kısaca bütün safhalarda hastaya saygılı davranmak ve mahremiyetini korumak esastır.



YARDIMCI ÜREME TEKNİKLERİ VE ETİK

Doğal yollarla bir çocuk sahibi olamama, yeni üreme tekniklerinin hızlı bir şekilde gelişmesine neden olmuştur. Çocuk sahibi olma veya olmama büyük oranda , üremenin zamanını kontrol etme, bireysel olarak üremeden vazgeçme veya araştırma amaçlı organ nakli veya embriyo ve fetüs için doku üretme maksadıyla üreme kapasitelerini kullanıp kullanmama konusunda tercih noktasına gelinmiştir.



TÜRKİYE'DE UYGULANABİLEN

- ❖ Ovulasyon indüksiyonu
- ❖ Tüp bebek
- ❖ Aşılama

Türkiye'de Uygulanamayan

- ❖ Yumurta donasyonu
- ❖ Taşıyıcı annelik
- ❖ Yumurta ve sperm bağışı veya dondurma





Yapay döllenne gibi
bebeğin insan
doğasına aykırı
tekniklerle
oluşturulmasının, aile
yapısını, anne-baba-
çocuk ilişkisini nasıl
etkileyeceği konusu
bilinmemektedir.



- 1978 yılında Louise Brown'ın petri kutusunda oluşturulması mucize olarak tarihe geçmiştir. O zamandan bu zamana dünyanın pek çok ülkesinde pek çok mucizeler gerçekleşmektedir. Fakat bu durum birçok ahlaki ve yasal ikilemi beraberinde getirmiştir.



Yapay döllennmeyi kullanan ailelerde yasal olarak çocuğa bakanlar ve onu eğitenler anne-babalardır. Fakat ahlaki olarak velayet sorunu hala çözümlenememiştir. Donör yalnız gamet hücrelerini vermekte, ya da kiralık anneler yalnız bebeği doğurmakta, doğacak bebek üzerinde herhangi bir hak talep etmemeyi taahhüt etmektedirler.



Alıcı ise tüm sorumluluğu üzerine almaktadır. "Bu anlaşmalara uymama durumunda ne olacak'?" sorusunun cevabı açık değildir. Kiralık annelik uygulaması medya, tıp, bilim camiası ve hükümetler tarafından tartışılan bir konudur(Gürgan ve Yücel 1998, İrgil 1998). Henüz ülkemizde yasal olarak kiralık anne ,uygulaması söz konusu değildir. Ancak gelecekte neler olacağını tahmin etmek güçtür.





Ancak yeni üreme tekniklerine etik kuramların, etik ilkelerin ve de etik hakların bakış açısı daha iyimserdir. Çünkü bu teknikler kullanılarak insanların mutlu olacağı ileri sürülmektedir. Bu nedenle önemli sayıda insan için büyük bir mutluluk sağlayacak bir uygulamanın ahlaka aykırı olamayacağı savunulmaktadır.



1986'da yayınlanan Amerika Kısırlık Derneği etik kurul raporu "üremenin biçimi, aile kavramı, kadının üremedeki rolünün değişmesi, dinlerin, ahlakın ya da sosyal yararların zedeleneceği endişeleri, döllenme özgürlüğüne müdahaleyi haklı çıkarmaz" demektedir



Görüldüğü gibi, yeni üreme tekniklerinin ahlaksal açıdan doğru kabul edilmesi için insana saygı ilkesinin, zarar vermeme ilkesinin ve etik kuramların koşullarına uygun etik kuralların belirlenmesi gerekmektedir.



Bu etik yükümlülüklerin yerine getirilmesine yardımcı olacak bazı etik kurallar şunlar olabilir (Ersoy 1996);

- ❖ Embriyo' ya bir kişi olarak saygı gösterilmelidir.
- ❖ Yeni üreme teknikleri embriyo'ya zarar vermemelidir.
- ❖ Yeni üreme teknikleri işleme katılan ve katkıda bulunan diğer kişilere de zarar vermemelidir.
- ❖ Yeni üreme tekniklerine katılanlar gönüllü olmalıdır.
- ❖ Yeni üreme tekniklerinin uygulanması topluma zarar vermemelidir.
- ❖ Yeni üreme tekniklerinin uygulanmasında etiğe uygun ölçütler getirilmelidir.



KÜRTAJ VE ETİK

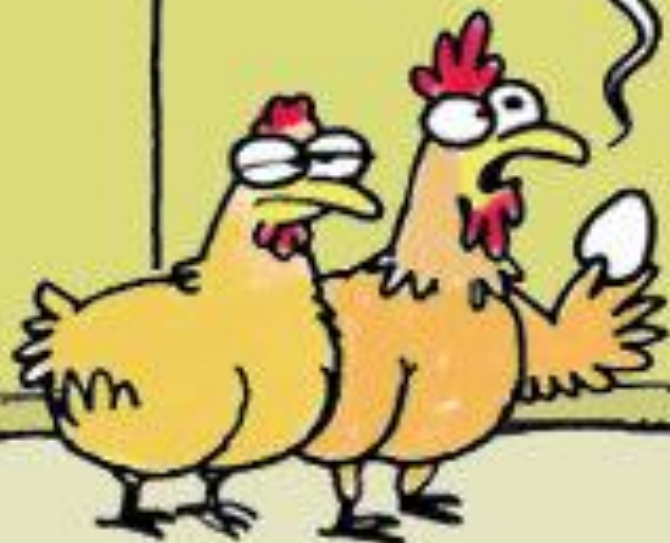
Toplum evrensel olmasa da yaygın olarak insanların üreme yaşamlarını kontrol etme hakkına sahip olduğuna inanmaktadır. Etkin doğum kontrol araçlarının ve kürtaj hizmetlerinin sağlanması veya yasaklanmasında toplumun bir yükümlülüğü olup olmadığı tartışma konusudur. Doğum kontrol seçenekleri sağlık çalışanları arasında etik anlaşmazlıklar yaratır, fakat hiçbir şey sağlık çalışanlarını ve toplumu kürtaj kadar bölmemiştir.



Amerika'da krta 1973 yılında yasal hale gelmiştir(Lowdermilk et alL. 1997). Ülkemizde ise krta, 1965 yılında yalnız tıbbi zorunluluk nedeniyle yasaIken, 1983 yılında hem tıbbi hem de sosyal nedenlerle 10. gebelik haftasına kadar yasal hale getirilmiştir. Bu baēlamda krta, anne ve bebek saēlıēına getirdiēi olumsuzluktan dolayı yalnız sosyal ve politik yönden deēil, etik yönden de tartışılmaya başlanmıştır.



DOKTOR BEY,
BİZ BU ÇOCUĞU
İSTEMİYORUZ
!...



ORAYA
Bİ YERE
BIRAKI -
VERİN !..

Bazıları kürtajın son çare olarak kullanılması veya özel durumlarda uygulanması gerektiğini savunurken, bazıları da fetüsün konsepsiyondan itibaren bir insan olduğunu ve tehlikelere karşı korunması gerektiğini savunmaktadırlar. Hatta bazı gruplar kürtajın tecavüz ve ensest vakalarda bile haklı bulunamayacağını, masum birini öldürmekle eş anlamlı olduğunu savunmaktadırlar.



KÜRTAJ KONUSUNDAKİ ETİK YAKLAŞIMLAR

Muhafazakar(Tutucu) Yaklaşım

Gebeliğin sonlandırılmasına tümüyle ve her koşulda karşıdır. Döllenmeden itibaren kişiliği başlamış sayar. Annenin yaşamı gebeliğin devamı ile tehlikeye girecekse bile gebeliğin sonlamasına izin vermez .Sadece iki durumda kürtaja izin verir. Bunlardan birisi ektopik gebelik, diğeri ise rahim kanseri oluşması durumudur.





Bu görüşün savunucuları
kürtaçı, gebelik devam etiği
takdirde birey olarak
yaşayacak bir insanı öldürmek
diye nitelendirmektedir ve
yetişkin bir insanı öldürmekle
aynı değerlendirmektedirler.

LIBERAL(ÖZGÜRLÜKÇÜ) YAKLAŞIM

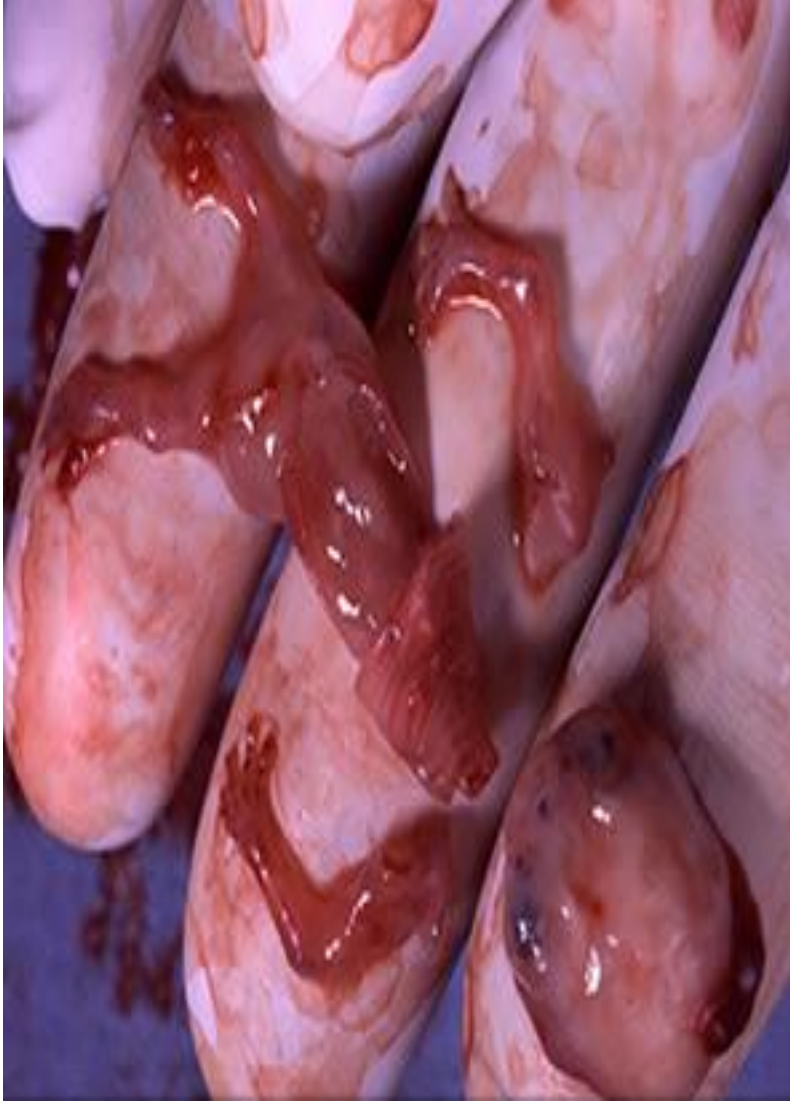
Gebeliğin sonlandırılmasında bebeğin yaşama yeteneğini değerlendirmeye katar.Uç noktada doğuma kadar gebeliğin sonlandırılmasını kabul edebilir. Kürtaj kararının kişinin apandisit ameliyatı olma kararından farklı görmezler.



İLİMLİ YAKLAŞIM

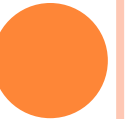
Liberal ve muhafazakar yaklaşımlar arasında dağılan görüşleri içerir. Abortusun etik sınırı çizmek gerektiği vurgulanır.






Kürtajın Sosyal Ve Etik Boyutları

Kürtaj politik, dinsel, sosyal, yasal ve etik yönden tartışılan bir konudur. Kürtaj kutsal sayılan bir insan yaşamına son vermeyi içerdiğinden yaşamın korunması ve sürdürülmesi ile ilgili tıbbi inanç ve ilkelere aykırı olduğu gibi dini inanç ve ilkelere de aykırıdır. Bu nedenle bazen sağlık çevrelerince reddedilen bir işlem olmaktadır.





Kürtaj eyleminde
sağlık
çalışanlarının katılıp
katılmama
konusunda seçme
hakkı olmalı
mıdır???

İtalya gibi bazı ülkelerde sağlık personeli istemediği takdirde bu işleme katılmayabilir. Yine bir çok ülkede hekimlerin kürtaj işlemine katılıp katılmamaya karar verme hakları vardır. Oysa çoğu kez ebe ve hemşirelerin bu konuda seçme hakkının olmaması onların kendilerini mesleki yükümlülük ile ahlaki sorumluluk arasında ikilemde hissetmelerine yol açabilmektedir .



Prenatal , müdahalelere katılan ebe ve hemşireler, kürtaj konusundaki düşüncelerini analiz etmeli ve bu durumun gebelere verdikleri bakıma etkisini anlamalıdır. Krtaja karşı olan ebe ve hemşireler gebeliğin kürtaj ile sonlandırılmasından önce, sırasında ve sonrasında mümkünse bakıma katılmamaya zen göstermelidirler.



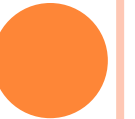


Etik Açısından
Kadına Yönelik
Şiddet Ve Cinsel
Taciz

ETİK AÇISINDAN KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE CİNSEL TACİZ

"Bir varlığa ,bedensel ve ruhsal olarak zarar veren her edim şiddettir."

« WHO »





Etik Açısından Kadına Yönelik Şiddet Ve Cinsel Taciz

Şiddet, insanlığın geçmişten günümüze çözmeye çalıştığı ama her dönem farklı biçimlerde karşılaştığı önemli bir insanlık sorunudur. Şiddetin uygulanma biçimleri topluma, zamana ve kültüre göre değişse de özellikle kadın ve çocuklar üzerinde yoğunlaşmaktadır.



REZİL HERİF!
ERKEKSEN BANA
VURSANA...

OLURMU ÖYLE ŞEY?...
BİZDE "ÖNCE KADINLAR
VE ÇOCUKLAR"...





**KADINA
YÖNELİK
ŞİDDET!!!**

Bir varlığa bedensel ve ruhsal olarak zarar veren her edim şiddettir(WHO 1996).Şiddetin nedenleri şöyle sıralanabilir;

- ❖ Biyolojik faktörler
- ❖ Endokrin bozukluklar
- ❖ Alkol ve uyuşturucular
- ❖ Psikososyal faktörler
- ❖ Silahlar
- ❖ Çevre
- ❖ Sosyoekonomik faktörler

Kadına yönelik şiddet;

- ❖ cinsiyete dayanan,
- ❖ kadını inciten,
- ❖ ona zarar veren,
- ❖ fiziksel, cinsel, ruhsal hasarlarla sonuçlanma olasılığı bulunan,
- ❖ toplum içerisinde veya özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır.



ŞİDDET

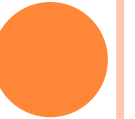


ZAMAN

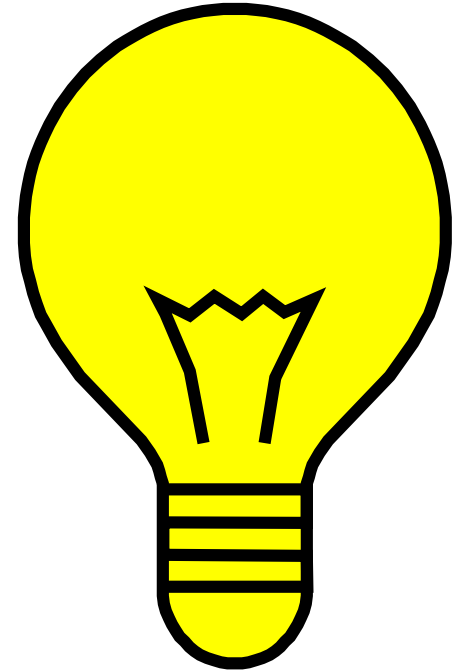
i.SEMERKAN.

Türkiye'de kayıtlı verilere göre kadınların yüzde 58' dayaa maruz kalmaktadır.

Kadına yönelik Őiddette sağlık çalışanlarının yaklaŐımı önemlidir.Şiddete yapılan müdahalenin baŐarısız olma nedenlerinden biride sağlık personelinin bu konuda eğitim almamasıdır.



PEKİ NELER YAPABİLİRİZ???

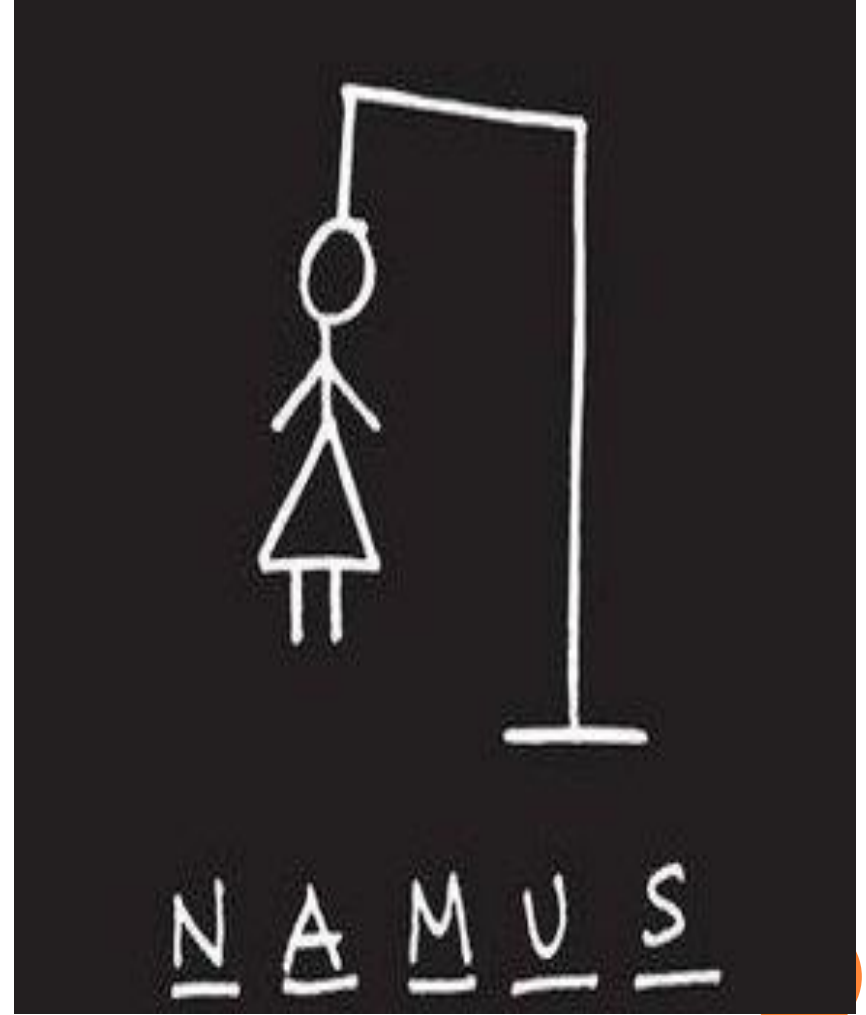


CİNSEL TACİZ

İrk etnik köken, din, cinsel tercih, cinsiyet ve kişisel özelliklere yönelik, kişi ya da kişileri küçük düşürücü, güç kullanımı içeren veya içermeyen her türlü görsel sözel veya fiziksel davranışlar taciz tanımına girer. Tacizi belirleyen unsur niyet değil, diğer kişinin üzerinde bıraktığı etkidir. Tacizin her türlü karşılıklı saygının eksikliğine işaret etmektedir.



Kadına yönelik şiddet daha konsepsiyon öncesi dönemde başlamaktadır. Aile içinde sahip olunacak çocuğun cinsiyetinin kız çocuklar aleyhinde belirlenmesi, kız bebeklerin öldürülmesi, kız çocuklarının cinsel istismarı, dövülmesi, çeyiz, namus cinayetleri, ekonomik ve psikolojik baskı, tecavüz, kadın ticareti, yaşlılıkta fiziksel ,psikolojik saldırıya uğrama şeklinde gerçekleşmektedir.



CİNSEL TACİZE MARUZ KALDIĞINI DÜŞÜNEN KİŞİ NELER YAPABİLİR???



Cinsel tacize maruz kaldığını hisseden kişi, bu durumda yalnız olmadığını ve yalnız bırakılmayacağını bilmelidir. Doğrudan konuşma yolu tercih edilirse, bu konuşmanın açık, net ve tutarlı bir mesaj içermesine özen gösterilmelidir..



TOPLUMSAL SORUMLULUKLAR NELERDİR?

Cinsel şiddet ve tacizin toplumsal boyutları da bulunmaktadır. Vurgulanması gereken diğer bir nokta , yapılacak bütün çalışmaların ,cinsel tacizin önlenmesine yönelik olması gerekliliğidir.Çalışma yaşamında cinsel şiddetin önüne geçecek politikalar geliştirilmeli, yasal düzenlemeler yapılmalı veya uygulamaya sokulmalıdır.



KADINA YÖNELİK ŞİDDET BİR İNSANLIK AYIBIDIR
Bu Ayıba Ortak Olma!



Ancak vurgulamak gerekir ki ,yasal düzenlemeler şart olmakla beraber ,bu da tek başına yeterli bir çözüm değildir.Asıl çözüm toplumsal zihniyet değişikliğinin sağlanması ,dolayısıyla eğitimidir.



ETİK DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Eşitsizlik kavramının her biçiminin ahlaki ve etik bir yönü vardır. Bu nedenle işyerinde cinsel taciz önemli bir etik sorunsalı oluşturmaktadır.

Sağlık çalışanları ,cinsel şiddete uğrayan kadınlara "yaklaşım" konusunda eğitilmelidir. Özellikle acil servis, adli tıp, kadın doğum gibi uzmanlık alanlarında eğitimin bu konuyu da içerir şekilde yeniden biçimlenmesi gerekmektedir.



Sağlık personeli; Şiddet olgularını tanıyabilmeli;
başvuran kişide Şiddetin varlığını ortaya çıkarıp
irdeleyebilecek sorunları uygun dille, güven vererek ve
kişinin güvenliğini de sağlayarak sorabilmeli;
gerekiyorsa psikolojik danışmanlık için sevk
edebilmelidir. İzlem ve müdahale programları
dzenleyebilmelidir.



İş yerlerinde etik ve cinsel taciz sorunlarına yer veren örnek olaylarla zenginleştirilmiş hizmet içi eğitim programları verilmelidir. Çalışanların, yöneticilerin ve toplumun bu konuda eğitilmesi sağlanmalıdır.

